

**Ανάδειξη τουριστικού-μαθητικού μονοπατιού Ε4 από συνεκπαίδευση του ΕΕΕΕΚ
Ρεθύμνου και του 4^{ου} Γυμνασίου Ρεθύμνου**

Ξημερώματα,6:45,Τρίτη 29-4-14 . Το ξυπνητήρι χτυπάει.. Το χέρι αστραπιαία τινάζεται και απενεργοποιεί την συσκευή. Κάθομαι κρατώντας το κεφάλι μου από τον ανήσυχο αποψινό ύπνο ανακτώντας τις σκέψεις μου.... Η κρίσιμη μέρα έφτασε.... Μετά από δύο αναβολές η επιμονή μας, επιβραβεύεται αφού ο καιρός αποφάσισε να μας επιτρέψει να υλοποιήσουμε το όνειρο μας: «Να φέρουμε την νεολαία μας σε επαφή με την φύση όπου ασκούμενη ποικιλοτρόπως, σωματικά & πνευματικά, θα αναπτύξει μια νέα θετική φιλοσοφία ζωής».Το προηγούμενο βράδυ ο μορφέας δεν ήρθε εύκολα! Έπρεπε να ελεγχθούν όλες οι λεπτομέρειες για την σημερινή εξόρμηση στην φύση. Τα τελευταία 5 χρόνια ασχολούμαι συστηματικά με δράσεις αγωγής υπαίθρου για τα σχολεία. Μαθητές όλων των βαθμίδων έχουν συμμετάσχει σε δράσεις που σχεδιάστηκαν με απόλυτη επιτυχία και ασφάλεια. Πρώτη φορά όμως οργανώνεται τέτοιας κλίμακας δράση για μαθητές του ειδικού σχολείου. Πίστη και φόβος βρίσκονται στο μυαλό μου. Πίστη για την εκπαιδευτική αξία του εγχειρήματος και φόβος για την πιθανότητα να συμβεί κάτι μη ελεγχόμενο σχετικά με την ασφάλεια των συμμετεχόντων μαθητών και εκπαιδευτικών. Ανατρέχω ,καθώς ντύνομαι ,σε όλες τις προετοιμασίες που έγιναν τους τελευταίους μήνες για αυτή την διδακτική επίσκεψη. Στρατιωτικό σακίδιο, κιτ πρώτων βοηθειών, σύστημα δορυφορικής πλοήγησης και άλλα απαραίτητα στοιβάζονται με επιμέλεια.

7:00. Ο χρόνος τρέχει. Λίγο καλό πρωινό για την απαιτούμενη ενέργεια προετοιμάζεται. Φρούτα και ψωμί με μέλι θα δώσουν την απαιτούμενη ενέργεια για αυτό που έρχεται. Τρώγοντας ο λογισμός πάει πάλι στις λεπτομέρειες της δράσης. Την Κυριακή που πέρασε περάσαμε το μονοπάτι (όπως προβλέπει το πρωτόκολλο) για επανέλεγχο της ασφάλειας της διαδρομής. Στο μυαλό μου είναι καταγεγραμμένο κάθε δύσκολο σημείο της σαν σε χάρτη.. Σκέφτομαι σαν σε εξομοιωτή την διάσχιση και επιτυχή ολοκλήρωση της και ο νους μου χάνεται.

7:20.Μαζεύω τον εξοπλισμό μου και κατεβαίνω με γρήγορα βήματα προς την μηχανή μου. Γυρίζω την μίζα και ξεχύνομαι για το σχολείο. Καταπίνοντας την ασφαλτο προς το σχολείο η αγωνία μου κορυφώνεται. Τα μάτια μου είναι στον δρόμο ,το μυαλό σκέφτεται τα άτομα που απαρτίζουν την εκπαιδευτική ομάδα που τολμά την σημερινή δράση κόντρα στην φιλοσοφία της απόλυτης ασφάλειας (πράγμα που φυσικά δεν υπάρχει) αφού υπάρχουν σχολεία με πιο επικίνδυνες δομές από την ανάβαση του Ψηλορείτη! Η ομάδα μας! Ο Κυριάκος, γυμναστής, ο πιο έμπειρος από όλους μας, έχει διασχίσει τις Άλπεις. Μάλλον θα βαριέται σήμερα καθώς η διαδρομή σε σχέση με αυτά που έχει κάνει αποτελεί περίπατο. Ο Νίκος ή αλλιώς «Γίγαντας» ,γυμναστής, λόγω της θηριώδους δύναμης του. Μπορεί να κουβαλήσει δύο μαθητές στην πλάτη του αν χρειαστεί... Η Χρύσα, έμπειρη ,δυναμική, επικοινωνιακή, πάντα σε εγρήγορση, γυμνάστρια με χρόνια ειδίκευση στην ειδική αγωγή, αποτελεί παράγοντα ασφάλειας και την τρίτη αίσθηση μας λόγω της ικανότητος της να προβλέπει το απρόβλεπτο... Σεμέλη, η καλλιτεχνικός μας, γεμάτη πάθος και ιδέες που στολίζουν και κάνουν την διαφορά σε κάθε μας εξόρμηση.. Μια διαφορετική οπτική γωνία των πραγμάτων που δεν έχουμε οι υπόλοιποι.. Τελευταία στην ομάδα μας, η Μαρία, φιλόλογος, με μεγάλη καρδιά και αγάπη για ότι αφορά την εκπαίδευση. Καθησυχάζω τον εαυτό μου.. Η ομάδα είναι τέλεια όσο και ο προγραμματισμός μας. Όλα θα πάνε καλά.

7:55. Είμαι στο σχολείο. Η ένταση είναι μεγάλη και ξεκινώ προετοιμασίες. Οι μαθητές χαρούμενοι με πλησιάζουν. Αγωνιούν και αυτοί για την εξόρμηση που τόσες φορές ο καιρός τους στέρησε..Η υπέροχη μέρα μας γεμίζει θετική ενέργεια. Το κουδούνι χτυπάει, προσευχή και ενημέρωση για το σημερινό πρόγραμμα ακολουθούν. Η ομάδα εξόρμησης παραμένει στην αυλή αναμένοντας οδηγίες. Ελέγχω γρήγορα αν τήρησαν όσα τους είπα σχετικά με τον εξοπλισμό τους και με ανακούφιση βλέπω ότι τα λόγια μου δεν πήγαν στον αέρα.. Σακίδια, παπούρια ,καπέλα ,μακριά παντελόνια, αθλητικά υποδήματα, όπως τους είχα συμβουλέψει. Κατευθυνόμαστε γρήγορα στο λεωφορείο του Δήμου όπου η ομάδα του 4^{ου} Γυμνασίου μας περιμένει. Ο οδηγός ,ο Ασρινός, καλό τιμόνι, πειράζει όπως πάντα τον Νίκο. Και οι δύο τους δεμένοι με ισχυρή φιλία ανταλλάσσουν περιπαικτικά λόγια σαν μικρά παιδιά. «Ξεκινάμε αμέσως!» τους λέω κάνοντας αισθητή την παρουσία μου και την αγωνία μου. Το μικρό λεωφορείο καταπίνει γρήγορα τα χιλιόμετρα για τον προορισμό μας. Όλα γύρω μας είναι ανθισμένα. Η Κρητική Γη είναι στα καλύτερα της και μας περιμένει..

9:25.Φτάσαμε επιτέλους στην Ελεύθερα. Δύο μαθητές ανακατεύτηκαν από την διαδρομή. Ελπίζω να μην έχουν πρόβλημα να μας ακολουθήσουν στην πορεία προς το Αρκάδι. Χωριζόμαστε σε τρεις μικτές ομάδες και δίνονται οδηγίες στους μαθητές για το τι θα ακολουθήσει. Τονίζονται θέματα ασφάλειας ,μοιράζονται οι καρτέλες εργασίας ,μιλάμε για το Ε4 (Ευρωπαϊκό Μονοπάτι). Οι ομάδες σχηματίζουν κύκλους και ξεκινάει η δράση γνωριμίας-ομαδικότητας : «Όνομα και το όνειρο μου». «Με λένε Νίκο και θέλω να γίνω αεροπόρος φωνάζει ο πρώτος. Ακολουθεί η επόμενη: «Με λένε Μαρία και θέλω να γίνω δασκάλα». Συνεχίζουμε μέχρι και ο τελευταίος στον κύκλο να τοποθετηθεί και να θυμηθεί και όλων των προηγούμενων τα ονόματα και τις επιλογές. Αφού «σπάσαμε τον πάγο» με αυτό το παιχνίδι γνωριμίας, ξεκινάμε την πορεία μας προς το Αρκάδι. Έχουμε 3.5 χιλιόμετρα μέχρι να ξαναδούμε άσφαλο.

10:30. Έχουμε διασχίσει το πρώτο χιλιόμετρο της διαδρομής. Οι αισθήσεις μας έχουν οξυνθεί από το ανοιξιάτικο τοπίο. Τα πάντα έχουν ανθίσει μετατρέποντας το τοπίο σε ένα ατελείωτο καμβά χρωμάτων που θαυμάζει και καταπίνει αχόρταγα το βλέμμα μας. Οι μαθητές μας ανακαλύπτουν και φωτογραφίζουν κάθε φυτό που τους κάνει εντύπωση. Κάνουμε συχνές στάσεις μιλώντας για τις ιδιότητες και χρήσεις φυτών που αναγνωρίζουμε. Τοποθετούμε σταδιακά τις πινακίδες που φτιάξαμε με τίτλο: «Ε4 σχολικό μονοπάτι». Καταγράφουμε τα πάντα στις καρτέλες μας. Παρατηρώντας μια ανθισμένη Αλαδανιά στην άκρη του μονοπατιού που εντόπισε ένας μαθητής ακούμε πίσω από μια συστάδα θάμνων κάτι να πλησιάζει προς το μέρος μας. Από τον ήχο καταβαίνουμε ότι είναι κάτι μεγάλο. Για λίγο ο φόβος απλώνεται σαν σκιά μέσα από αυτή την περίεργη εξέλιξη. Ένα μαύρο άλογο προβάλλει πίσω από τις συστάδες των θάμνων! Πρέπει να είναι μικρό σε ηλικία, πανέμορφο, γεμάτο σφρίγος με το τρίχωμα του να γυαλίζει στον πρωινό ήλιο. Για λίγο και οι δύο πλευρές μένουν αποσβολωμένες.. Εμείς από την ομορφιά του και αυτό γιατί μάλλον περίμενε τον ιδιοκτήτη του και βρήκε εμάς. Η Χρύσα κινείται αργά προς το μέρος του προσφέροντας του λίγο φαγητό και το άλογο για λίγο ενδίδει στην προσφορά της. Σχεδόν αμέσως, την αμηχανία των παιδιών διαδέχεται ο ενθουσιασμός και όλα τα χέρια απλώνονται να αγγίξουν αυτό το θαύμα της φύσης που παρουσιάστηκε σαν θεϊκό δώρο μπροστά τους. Το άλογο σάστισε με την κίνηση των παιδιών και όπως εμφανίστηκε απότομα έτσι απότομα έστρεψε να καλπάσει στην ασφάλεια ενός κοντινού δρυ ,σε απογοήτευση όλων μας. Μείναμε για λίγο να θαυμάζουμε τις εναρμονισμένες κινήσεις του

και ξαναπήραμε το μονοπάτι. Μετά από λίγο βρεθήκαμε στο πιο επισφαλές σημείο της διαδρομής, ένα ρέμα που καταλήγει στο παλιό Αρκάδι. Βρίσκεται κοντά στο μοναστήρι, πάνω από τη γέφυρα της Αγίας Παρασκευής, αριστερά, γι' αυτούς που έρχονται από το Ρέθυμνο μέσω Βιράν Επισκοπής και δεξιά, γι' αυτούς που έρχονται από Αμάρι ή από Ρέθυμνο μέσω Αμνάτου, λίγα χιλιόμετρα από την Ιερά Μονή Αρκαδίου και μετά την παρακείμενη λιμνοδεξαμενή. Δίνω οδηγίες για να προσέξουν όλοι το κάθε τους βήμα και επιβραδύνουμε τον ρυθμό μας. Μετά από λίγο έχουμε φτάσει μέσα στο ρέμα σε ένα πανέμορφο σημείο περικυκλωμένο από θεόρατα δέντρα. Δίνουμε εντολή για ξεκούραση και δεκατιανό. Χαρούμενες φωνές, μαθητικά πειράγματα γεμίζουν το ρέμα. Ο Κυριάκος βρίσκει ένα κατάλληλο βράχο για να εξασκηθούμε στην καταρίχηση-αναρρίχηση. Σύντομα όλοι κάνουν ουρά να μάθουν την τεχνική και να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους. Είκοσι λεπτά αργότερα ανασυντασώμαστε, βγαίνουμε από το ρέμα και σταματάμε για μια προσευχή στον Άγιο Αντώνιο, που έχει χτιστεί μέσα στο βράχο απέναντι από τα ερείπια μιας εκκλησίας που οι ντόπιοι αποκαλούν το «παλιό Αρκάδι». Συνεχίζουμε την πορεία μας νοτιοδυτικά με αυτοπεποίθηση, αφού το δύσκολο κομμάτι της διαδρομής το περάσαμε χωρίς απρόοπτα και σταματάμε για να χτίσουν οι ομάδες πέτρινους πύργους όπως είθισται να κάνουν οι πεζοπόροι στις διαδρομές τους. Μετά την κατασκευή των πύργων και αφού αφήσαμε το σημάδι μας στην περιοχή για τους επόμενους περιπατητές καθίσαμε σε ένα ξέφωτο, κάτω από την φιλοξενία και δροσιά των δρυών και στήσαμε μια μικρή βουλή! Θέμα ημερήσιας συζήτησης: «*Οικολογική κτηνοτροφία ή υπερβόσκηση & ερημοποίηση*». Οι μαθητές χωρίστηκαν σε δύο ομάδες υποστηρίζοντας την μία ή την άλλη πλευρά με επιχειρήματα. Η συγκεκριμένη δράση ονομάζεται *διαλογική αντιπαράθεση ή Debate*. Ακούστηκαν πολλά ενδιαφέροντα πράγματα από όλες τις πλευρές και υπήρξαν στιγμές που οι τοποθετήσεις και τα επιχειρήματα των μαθητών εντυπωσίασαν. Οι καθηγητές καταγράφουμε τις θέσεις των μαθητών με ενδιαφέρον και συγκίνηση. Νικητής του Debate η ομάδα της οικολογικής κτηνοτροφίας!

11:15. Είμαστε εκτός χρονοδιαγράμματος! Μπροστά μας έχουμε 500 μ. ανοικτού βραχώδους πεδίου μέχρι την λιμνοδεξαμενή του Αρκαδίου. Επιταχύνουμε τον ρυθμό μας. Κάποιοι μαθητές δείχνουν σημάδια σωματικής κόπωσης αλλά η καλή ψυχική διάθεση την καταπνίγει. «Μισό χιλιόμετρο ακόμα για να ξαναδούμε πολιτισμό» τους φωνάζω, για να εισπράξω λίγα αγκομαχητά και καλαμπούρια.

11:45. Με ανακούφιση αντικρίζουμε την ασφαλτο και το σχολικό λεωφορείο που μας περιμένει. Συγκεντρώνουμε όλους τους μαθητές και τους τοποθετούμε στη σειρά σαν σε πρωινή αναφορά στρατοπέδου. Τους συγχαίρουμε έναν-έναν, σφίγγοντας τους το χέρι, που τα κατάφεραν σε αυτή την δύσκολη και καινοτόμο δράση. Ειδικά για τα παιδιά του ειδικού σχολείου είμαστε υπερήφανοι αφού σε όλη την δράση υπήρξαν άψογα. Τους εξηγούμε ότι είναι σημαντικό στην ζωή τους να επενδύουν σε δράσεις που θα τους ενδυναμώσουν ψυχικά και θα πλάσουν ένα χαρακτήρα ανθεκτικό στις προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο καθένας τους ξεχωριστά. «Σήμερα σκοπός μας ήταν να λειτουργήσουμε σαν ομάδα και ότι και να συνέβαινε να μην έμενε κανείς πίσω. Όπως πράξατε σήμερα με τον διπλανό σας βοηθώντας τον στα δύσκολα σημεία της πορείας, το ίδιο θα πρέπει να πράξετε στην ζωή σας. Αν σήμερα σας περάσαμε αυτό το μήνυμα τότε σήμερα κάναμε ένα από τα σημαντικότερα μαθήματα ζωής. Να θυμάστε: **KANEIS DEN MENEI PISΩ!**»

Επιβιβαστήκαμε στο λεωφορείο, εμφανώς ενθουσιασμένοι από το κατόρθωμα μας, μικροί και μεγάλοι. Η διαδρομή κύλησε όπως και η προηγούμενη. Τα παιδιά σε εύθυμη κατάσταση. Ο Ασρινός και ο Νίκος να ανταλλάσσουν πειράγματα και εγώ να είμαι χαμένος στις σκέψεις μου και να κάνω απολογισμό της ημέρας.

12:25 Μόλις περάσαμε την πύλη του σχολείου. Όλοι μας υποδέχονται με ενθουσιασμό. Γυρίζω και το βλέμμα μου συναντάει την Ελένη, την Διευθύντρια του σχολείου, που πλησιάζει προς το μέρος μου. «Πως πήγε;» με ρωτάει χαμογελώντας. Ανταποδίδω με ένα πλατύ χαμόγελο...

✍ Η παραπάνω καινοτόμος δράση πραγματοποιήθηκε στις 29-4-14 στο πλαίσιο συνεκπαίδευσης του Ειδικού σχολείου (**ΕΕΕΕΚ Ρεθύμνου**) και του **4^{ου} Γυμνασίου**. Σκοπός ήταν η αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος για την ατομική και κοινωνική βελτίωση των μαθητών. Είναι κομμάτι της πολυετής προσπάθειας εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής για την ένταξη της Αγωγής Υπαίθρου στην Ελληνική Εκπαίδευση. Η προσπάθεια αυτή αποσκοπεί στην δημιουργία ενός φορέα που θα δημιουργήσει ένα δίκτυο δράσεων υπαίθρου για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες στο βόρειο τμήμα του Νομού Ρεθύμνου αξιοποιώντας το πλούσιο φυσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο που υπάρχει. Στους στόχους της ήταν:

- Ανάπτυξη ψυχικού σθένους
- Αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση, αποδοχή προκλήσεων
- Ομαδικότητα ,συνεργασία, αλληλεγγύη
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση
- Άσκηση στη Φύση(ένταξη της αγωγής υπαίθρου στην Ελληνική Εκπαίδευση)
- Αποδοχή-μείωση της διαφορετικότητας

Για την ιστορία ,για την υλοποίηση της δράσης εργάστηκαν με πάθος και πίστη για το θετικό αποτέλεσμα οι: *Λαμπαθάκης Μιχαήλ, Αμπατζίδης Κυριάκος, Σφακιανάκη Χρύσα, Μοσχονάς Νικόλαος, Μαρία Χριστοφοράκη, Προκοπίου Σεμέλη-Διονυσία, Δαμανάκης Στέφανος.*

